

Zenon Guldon

"Dzieje i technika świętokrzyskiego
górnictwa i hutnictwa kruszcowego",
pod red. Zbigniewa
Kowalczewskiego, Warszawa 1972 :
[recenzja]

Rocznik Muzeum Świętokrzyskiego 9, 630-631

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DZIEJE I TECHNIKA ŚWIĘTO-KRZYSKIEGO GÓRNICWA I HUTNICWA KRUSZCOWEGO. *Materiały z sesji naukowej odbytej z okazji jubileuszu IX wieków Kielc 16 listopada 1970 roku*, pod red. Zbigniewa Kowalczewskiego, Wydawnictwa Geologiczne, Warszawa 1972, ss. 212.

Dzieje górnictwa i hutnictwa kruszcowego na terenie Zagłębia Staropolskiego były do niedawna stosunkowo słabo znane¹. Sytuację zmienił poważnie omawiany tu tom, zawierający teksty 13 referatów i komunikatów oraz wystąpień dyskusyjnych na sesji naukowej, zorganizowanej przez Sekcję Geologiczno-Geograficzną Kieleckiego Towarzystwa Naukowego. W sesji brali ponadto udział pracownicy Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN w Warszawie oraz Zespołu Historii Polskiej Techniki Hutniczej i Odlewniczej PAN w Krakowie. Zainteresowania przeszłością górnictwa i hutnictwa metali nieżelaznych na tym terenie wiążą się między innymi z prowadzonymi tu pracami geologiczno-poszukiwawczymi, dla których znajomość dawniej prowadzonych prac ma istotne znaczenie. Z drugiej strony wyniki współczesnych badań geologicznych stanowią nieodzowną pomoc dla historyka².

W omawianym wydawnictwie na uwagę zasługuje przede wszystkim referat J. Pazdura, omawiający aktualny stan badań oraz podstawę źródłową i cele dalszych poszukiwań badawczych w zakresie historii górnictwa i hutnictwa

¹ D. Molenda *Stan badań nad historią górnictwa i hutnictwa metali nieżelaznych w Polsce feudalnej*, „Studia z Dziejów Górnictwa i Hutnictwa”, t. I, Wrocław 1957, s. 64 i 75. Autorka wyraźnie stwierdza, że „terenem najmniej opracowanym jest Zagłębie Staropolskie i okolice Sławkowa i Siewierza”.

² Chodzi tu zwłaszcza o pracę Z. Rubinowskiego *Rudy metali nieżelaznych w Górach Świętokrzyskich i ich pozycja metalogeniczna*, [w:] *Z badań złóż kruszców w Polsce*, t. VIII, Warszawa 1971.

kruszcowego. Jak dotąd stosunkowo najlepiej znany sytuację w dobrach biskupstwa krakowskiego, co wynika w pierwszym rzędzie ze stanu zachowania źródeł. W omawianym tomie tym właśnie dobrom poświęcone są artykuły S. Kowalczewskiego, S. Miczulskiego i M. Kęska. Znacznie słabiej znany stan górnictwa i hutnictwa w starostwie checińskim (w omawianym wydawnictwie poświęcony jest mu artykuł D. Molendy), dobrach klasztoru wąchockiego (artykuł M. Kęska) i innych.

Wydaje się, że w dalszych badaniach należałoby rozszerzyć podstawę źródłową. Możliwości takie istnieją zwłaszcza w odniesieniu do klucza piórkowskiego biskupstwa włocławskiego. Opublikowany w wydawnictwie artykuł J. Fijałkowskiego, poświęcony tym dobrom, oparty jest prawie wyłącznie na artykułach W. Kondakiego³ i K. Koziorowskiego⁴. Do niedawna nie znaleźmy zbyt wielu materiałów źródłowych, odnoszących się do tych dóbr. Fragmentaryczne materiały dotyczące górnictwa i hutnictwa kruszcowego w tym kluczu wydane zostały w 1881 r.⁵ Stan gospodarczy klucza w 1534 r. pozwalał poznać opublikowany przez B. Ulanowskiego inwentarz z tego roku⁶. Wiele materiałów podobnego typu zawierają inwentarze z lat 1582—1631, wydane przez L. Żytkowicza⁷. Cennych wskazówek dostarcza również korespondencja H. Rozrażewskiego⁸. Wiele nie

³ W. Kondaki *O kopalniach rud ołowiu i miedzi w okolicy Kielc i Chęcín*, „Przegląd Techniczny” 1884, nr 34.

⁴ K. Koziorowski *Kruszec ołowiany łagowski i wydobywanie jego za Augusta*, „Wszechświat”, Warszawa 1902, nr 51.

⁵ *Monumenta Historica Dioeceseos Wladislaviensis*, t. VI, Włocławek 1881.

⁶ *Inwentarz dóbr i dochodów biskupstwa włocławskiego z roku 1534*, wyd. B. Ulanowski, „Archiwum Komisji Historycznej”, t. X, Kraków 1916.

⁷ „Fontes TNT”, t. XXXVI—XXXVIII, Toruń 1950—1957.

⁸ *Korespondencja Hieronima Rozrażewskiego*, wyd. P. Czaplewski, „Fontes TNT”, t. XXXI, Toruń 1939—1947.

wykorzystanych dotąd informacji zawierają inwentarze tego klucza z lat 1726—1760⁹ i inne materiały (przywileje, korespondencja, rachunki) z Archiwum Diecezjalnego we Włocławku. Dane te pozwalają na stosunkowo dokładne przedstawienie dziejów górnictwa i hut-

nictwa w okolicach Łagowa w XVI—XVIII w. Wydaje się, że dokładniejsza kwerenda pozwoli odnaleźć materiały dotyczące także innych dóbr.

W sumie jednak omawiane wydawnictwo zawiera szereg nowych ustaleń faktograficznych, rzucających światło na przeszłość Zagłębia Staropolskiego.

---

⁹ Archiwum Diecezjalne we Włocławku, sygn. 152 i 161.

Zenon Guldon